

Bossen van Veghel

Cultuur- en natuurwaarden van vier boscomplexen in de gemeente Veghel

Ecologisch Adviesbureau Maes

Bossen van Veghel

Cultuur- en natuurwaarden van vier boscomplexen in de gemeente Veghel

Bert Maes

**Ecologisch Adviesbureau Maes
Utrecht**

In opdracht van de Gemeente Veghel

December 2009

COLOFON

Rapportage:	Bert Maes (Ecologisch Adviesbureau Maes)
Lay-out:	Polanen Grafisch Ontwerpbureau
Foto's:	Bert Maes (EAM)
Kaarten:	Emma van den Dool (EAM)
Onderzoek en veldwerk:	Bert Maes en Guido de Bont (EAM)
Begeleiding:	Twan van Alphen (Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland u.a) Theo Lemmers (Gemeente Veghel)
Opdrachtgever:	Gemeente Veghel

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	DE EERDSE BERGEN	9
3	HET HURKSKE	19
4	HET LIJNT (VEGHELSE HOEK) EN HET GERECHT	25
5	GOORSE BOSSEN	31
6	LITERATUUR	37
BIJLAGE: 1. opnamen van de oude boskernen		39
2. verantwoording van de werkwijze		57
3. Ontwerp Naamlijst van inheemse boom- en struiksoorten in Nederland		62

INLEIDING

In hoofdlijnen bestaat de gemeente Veghel uit een dekzandgebied, dat doorsneden wordt door de beekloop de Aa, met plaatselijk leem- en veenhoudende bodems. In het dekzandgebied liggen noordwest-zuidoost gerichte stuifzandruggen: de Eerdse Bergen en de Goorse Bossen en in mindere mate bij Het Hurkske.

Binnen de gemeente Veghel zijn vier boscomplexen onderzocht, waarvan grote delen in eigendom zijn van de gemeente. Daarnaast hebben Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en verscheiden particulieren er bezittingen. Het betreft de Eerdse Bergen, Het Hurkske, Het Lijnt (of Veghelse Hoek; inclusief Het Gerecht) en de Goorse Bossen.

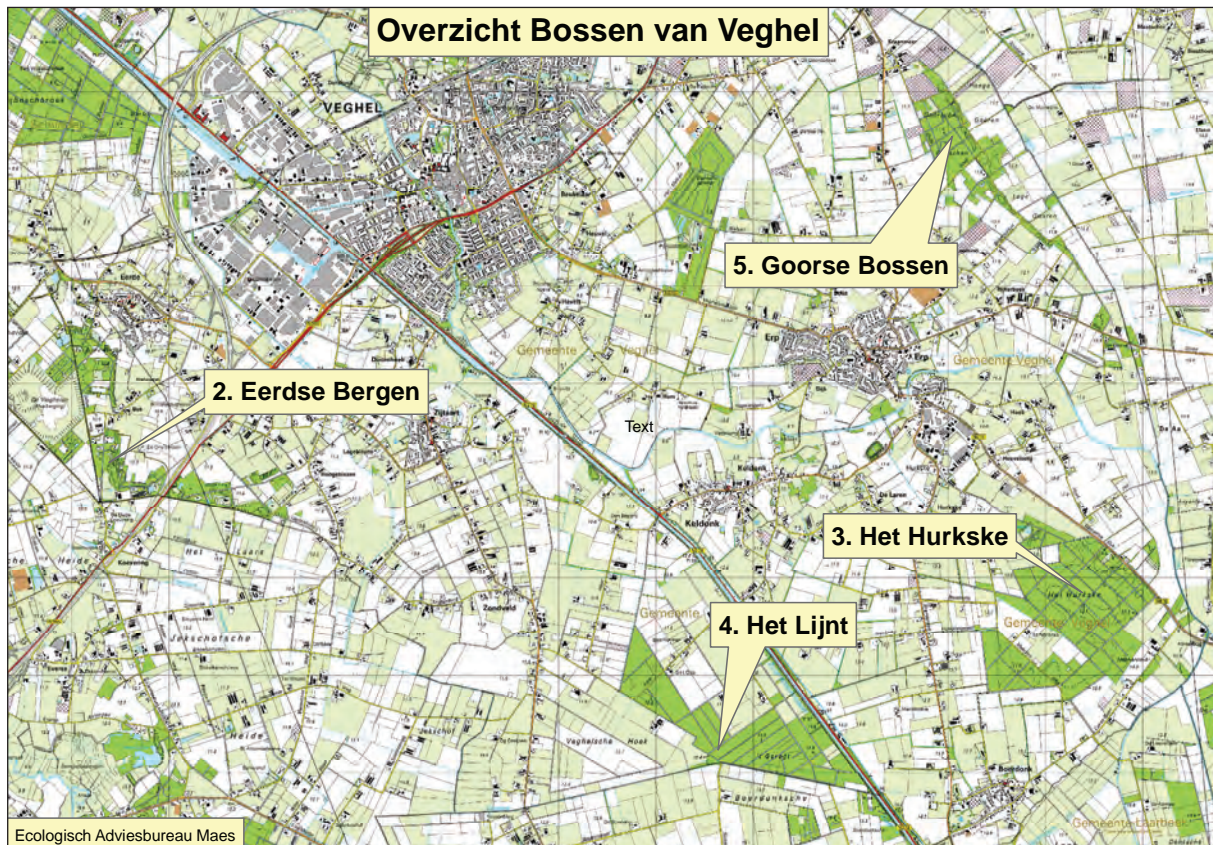
Deze studie maakt onderdeel uit van het gemeentelijk project "bescherming en beleving cultuurhistorisch groen". Doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de cultuurhistorische waarden en natuurwaarden, de kansen en knelpunten en het opstellen van streefbeelden en herstel- en beheersmaatregelen.

De Eerdse Bergen is het belangrijkste object: een stuifwallengebied met oud eikenhakhoutbos. Het Hurkske is grotendeels een vroeg-20^e eeuwse en deels laat 19^e eeuwse bosontginning. In dit gebied komen ook stuifheuvels voor. Het Lijnt (De Veghelse Hoek) is eveneens goeddeels een vroeg-20^e eeuwse heideontginning. In de zuidoosthoek en langs de Zuid-Willemsvaart komen oudere ontginningspatronen voor. Een deel van de bomen langs de Zuid-Willemsvaart dateert mogelijk nog van de aanleg in het begin

van de 19^e eeuw. De Goorse Bossen betreft deels een langgerekt stuifzandgebied en is vrijwel geheel in het begin van de 20^e eeuw bebost. Een paar kleine percelen met oud eikenhakhout bevindt zich in het midden-oosten van het bosgebied.

Werkwijze

Van de vier boscomplexen is een nagenoeg gebiedsdekkende veldkartering uitgevoerd van de oude boskernen. Oude boskernen (of ancient woodland)

bestaan hier uit eikenhakhout van ca. 200 jaar of ouder. Daarbij zijn indicatoren van oud bos en andere karakteristieke en bijzondere soorten in de kruidlaag in het veld genoteerd. Daarnaast zijn er bospercelen in kaart gebracht waarvan een groot aandeel van de bomen uit de aanlegtijd of tweede generatie (met een ouderdom van ca. 50-100 jaar) bestaat. Lanen en wegbepantingen zijn in twee categorieën gekarteerd: beplantingen met merendeels bomen van 50-100 jaar en beplantingen met merendeels bomen van meer dan ca. 100 jaar. Het gaat daarbij voornamelijk om zomereik, Amerikaanse eik en grove den. Beplantingen van robinia (of valse acacia) zijn apart in kaart gebracht. Tenslotte zijn percelen met overwegend heide (struikhei) en schraal grasland, vanwege zowel cultuurhistorische als de natuurwaarde, vastgelegd. Voor een schatting van de ouderdom is o.a. gebruik gemaakt van de gemeentelijk bosperceelkaarten en van de 19^e en 20^e eeuwse topografische kaarten. In enkele gevallen is naar de jaarringen van omgezaagde bomen gekeken.

De gegevens zijn digitaal verwerkt in kaartbeelden. Van de oude boskernen van de Eerdse Bergen en Het Hurkske zijn opnameformulieren gemaakt (zie bijlage).

Als oudbos indicatoren in de kruidlaag zijn waargenomen: adelaarsvaren, gewone eikvaren, dubbelloof, dalkruid, grote muur, gewone salomonszegel, hengel en lelietje van dalen. Dit zijn soorten die, meer of minder, vooral in oude bossen voorkomen. Soorten als gewone salomonszegel en lelietje van dalen zijn zwakke indicatoren en kunnen deels ook vanuit omgevende tuinen uitgezaaid zijn. Ze blijken meestal wel op oude bosplaatsen voor te komen. Vanwege hun ecologische betekenis zijn ook enkele bijzondere soorten geïnventariseerd: koningsvaren, klein wintergroen, kleine zonnedauw, gewone waternavel, duizendknoopfonteinkruid, rossig fonteinkruid en waterviolier. Het gaat hierbij niet om een volledige kartering van deze soorten.

Oudbosindicatoren: links eikvaren, rechts salomonszegel.

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek is gericht op het voorkomen van oorspronkelijk inheemse of autochtone bomen en struiken. Het betreft met name zomereik, zwarte els, schietwilg, es, kruipwilg, struikhei, blauwe bosbes, gewone dophei en kruipbrem. Naast de veldwaarnemingen die in het kader van dit onderzoek zijn gedaan is gebruik gemaakt van het florabestand van de provincie Noord-Brabant, en van de Heem-Natuurgroep Sint-Oedenrode (H. de Koning, B. Schellekens, B. Vervoort, J. Soetens en J. van Aarle). Deze bestanden beslaan de periode 2001-2007. Algemene soorten als sporkehout, wilde lijsterbes en wilde kamperfoelie zijn niet specifiek in kaart gebracht, maar wel in de beschouwing meegenomen.

Ook faunistische aspecten zijn mede bepalend voor de natuurwaarde, zoals dassen (Hurkske), vogels, macrofauna van het water en grote bosmier b.v. Deze aspecten vallen echter buiten het kader van dit onderzoek.

Op grond van bovengenoemde werkwijze zijn de cultuurhistorische waarden, de natuurwaarden en de autochtone genenbronnen in kaart gebracht. Beschreven wordt hoe deze waarden in stand gehouden kunnen worden en welke knelpunten daarbij aanwezig zijn. Voorstellen voor inrichting, herstel en beheer worden gegeven. Per gebied is een kaart met streefbeeld weergegeven. Het gaat daarbij om de volgende categorieën:

1. Gebieden met oude boskernen van voormalig eikenhakhout, veelal in combinatie met stuifzandwallen of heuvels. De zomereiken zijn merendeels autochtoon.
2. Bosgebieden met speciale waarden zoals het voorkomen van oude bomen en stuifzanden (bij Het Hurkske en de Goorse Bossen).
3. Overig bosgebied, in aanleg veelal opgezet als heidebebossing, waarbinnen percelen liggen met een groter of kleiner aandeel aan bomen van ca. 50-100 jaar oud. Ook komen er boslanen voor. Het gaat daarbij om niet-autochtone bomen en exoten.

Klein wintergroen.

Voor de oude bossen van categorie 1 worden beschermende maatregelen voorgesteld. Onbemeste bufferstroken in de aangrenzende akkers zijn wenselijk. Bij categorie 2 wordt aanbevolen om het gebied geheel uit de productie te nemen en uit te gaan van geomorfologische, cultuurhistorische en natuurdoelen. Bij categorie 3 wordt geïntegreerd bosbeheer of natuurtechnisch bosbeheer aan-

bevolen (en is grotendeels al de praktijksituatie), waarbij percelen met oude bomen (apart op de kaart aangegeven) geheel uit productie worden genomen. De voorgestelde streefbeelden en beheermaatregelen dragen bij aan behoud van de cultuurhistorische waarden, de natuurwaarden en de belevingswaarden.

DE EERDSE BERGEN

De stuifzandwallen

Op de topografische kaart van ca. 1840 bestaan de Eerdse Bergen uit een smalle reeks van stuifwallen of randwalduinen. De reeks was destijds aanzienlijk langer en liep door in westelijke richting vanaf Eerde maar Schijndel ten zuiden van de Eerdse Baan. Het westelijke deel vanaf Eerde is vrijwel geheel verdwenen ten gevolge van de aanleg van een vliegveld in de Tweede Wereldoorlog. Het stuifwallengedeelte van Eerde naar Hoogebeezen is grotendeels bewaard gebleven. De stuifwallen zijn in het veld prachtig te volgen op grond van de verspreiding van de begroeiing met oude eikenstoven.

De Eerdse Bergen maakt deel uit van een reeks van stuifwalcomplexen in oost-Brabant waaronder de Goorse Bossen, de Bedafsche Bergen, de Slabroeksche Bergen en de Boschberg bij Boekel. De zandbodems waarbinnen de stuifwallen liggen zijn ontstaan tijdens en na de laatste IJstijd. Sommige onderzoekers menen dat het stuifzand mede ontstaan is door een combinatie van overexploitatie (plaggen, zandwinning en ontbossing) en perioden met een hogere temperatuur zoals in de 11^e en 14^e eeuw het geval was (van den Ancker & Jungerius, 2007).

De eiken en cultuurhistorie

De zandgronden waren kort na de ijstijd, ca. 9000 jaar geleden al bebost met zomereiken. Waarschijnlijk bestond de oorspronkelijke eikenpopulatie van de Eerdse Bergen nog tot in de late Middeleeuwen

en werd door de landbouwers aangevuld om het stuifzand te beteugelen. De Eerdse Bergen behoren tot de gebieden die omstreeks 800 na Chr. of al daarvoor, bewoond waren (De Bont, 1993). De oudste vermelding, als Eirde, is van 1309 (Camps, 1979). Aansluitend ten oosten van de stuifwal liggen oude akkerbodems. Of er van nature al een soort zandwal lag of dat die door boeren is opgeworpen en later hoger opgestoven is niet bekend (Leenders, 1994).

De stuifwallen zijn in de loop van de tijd geërodeerd zodat de wortels en uitlopers van de eikenstoven op veel plaatsen bloot zijn komen te liggen. Ze hebben geleid tot een schouwspel van vele curieuze en wonderlijke boomvormen. In feite zien we hier de onvoorstelbare kracht van eiken waarmee ze door de eeuwen heen de stuifzanden en menselijke activiteiten hebben overleefd. Het gaat daarbij om de zomereik, een boomsoort met een brede milieumplitude. De zomereik kan zowel groeien op zeer arme zandbodems als op leemhoudende bodems en zowel in droge als in zeer natte milieu's. De wintereik, eveneens een inheemse eikensoort, is tot dusver in de provincie Noord-Brabant nergens als autochtone boom aangetroffen. Op de zandbodems van de Veluwe en Nijmeegse stuifwallen is de wintereik echter niet zeldzaam. De zandbodems zijn daar echter minder arm en vaak leemhoudend.

De eiken van de Eerdse Bergen zijn in de afgelopen eeuwen benut als hakhout. Hakhout is een bijzonder efficiënte wijze van bosbeheer. Het hout wordt

Eerdse Bergen ca. 1840 en 1895.

Eerdse Bergen ca. 1900. De eikenstoven op de grotendeels nog kale stuifwal zijn hier enkele jaren geleden gehakt. Links op de foto geplante of spontane grove dennen.

dusdanig gehakt dat de boom in leven blijft en weer gaat uitlopen. Na 8 tot 12 jaar kan er weer opnieuw gehakt worden. Van de schors werd looistof gemaakt voor de leerbewerking, het blad werd gebruikt als voer voor het vee en het hout als brandstof of ten behoeve van houtskoolproductie en ijzermelterij. Door het eeuwenlange hakken, het overgroeien van kapwonden en afsterven van stoofdelen zijn de veelvormige en grillige stoven ontstaan. Daarnaast zullen de stoven nu en dan begraaasd zijn door de schaapskudden van de Vlagheide of Schijndelse Heide. Veebeheerders en bosbeheerders hadden vaak tegenstrijdige belangen. Opmerkelijk is dat de stoven niet altijd vlak boven de grond werden behakt, maar zo'n driekwart meter hoger (zie de foto hieronder). Zo ontstonden kringen van lage knotboompjes. Waarschijnlijk werd dit gedaan om schapenvraat te voorkomen.

Op de topografische kaart van ca. 1840 worden de stuifwallen als een smalle bosstrook aangegeven en ook de kadastrale kaart van 1832 geeft hetzelfde beeld. De bospercelen worden daarbij aangeduid als "hakhout". Dat is overigens niet vanzelfsprekend, want stuifzand met eikenstoven werden soms door het toenmalige kadaster ook wel als puur duinzand aangemerkt. Kennelijk was de bosstrook voor de belastinginner interessant genoeg om als hakhoutbos-

tarief aan te slaan. Aan de westzijde grensde de heide tegen de stuifwal en aan de oostzijde lag het boerenland van Eerde en Lochtenburg.

In de loop van de tweede helft van de 19^e eeuw en het begin van de 20^e eeuw is de heide ten westen van de zandwallen systematisch in cultuur gebracht met akker- en bospercelen en boerenerven. In die periode zijn ook delen van de stuifwal gewijzigd. Ondermeer werden grove den en robinia aangeplant. In de Tweede Wereldoorlog zijn in 1944 in Veghel en omgeving gevechten geleverd tussen het Duitse en Amerikaanse leger (operatie Market Garden). Bij die strijd zijn er plaatselijk schuttersputjes en loopgraven in de stuifwal gegraven waarvan op verschillende plekken nog restanten te zien zijn. Ze zijn als cultuurhistorische elementen van betekenis. Een volledige veldkartering ervan is aan te bevelen.

Genetisch erfgoed

Waarschijnlijk is de populatie van eikenstoven merendeels autochtoon: ze stammen van de eerste migratie-eiken van na de laatste IJstijd. Ofschoon hier geen gericht onderzoek is gedaan, blijkt uit DNA-onderzoek van vergelijkbare situaties, zoals in de Loonse en Drunense Duinen, dat dergelijke populaties autochtoon zijn. Vermoedelijk stammen

ze uit de oorspronkelijke Spaanse migratielijn. Ongetwijfeld zal hier sprake zijn van een menging met recent ingevoerde eiken van de jongere aanplant en uitzaaiingen daarvan. Een aanzienlijk deel van de eikenstoven zijn te beschouwen als een waardevol genetisch erfgoed dat ca. 9000 jaar teruggaat.

Ouderdom van de eikenstoven

Over de ouderdom van individuele eikenstoven is veel discussie en tot nu toe is de waarheid nog niet prijsgegeven. Een belangrijk probleem is dat het centrale deel van de stoof volledig of vrijwel geheel is verdwenen. Met de huidige middelen is er geen informatie aan te ontlenuen. De stammen van de stoven zijn vermoedelijk zo'n 80 jaar oud en geven informatie over het tijdstip van de laatste hak. Vergelijkbare lagere dikke knotboompijpen in de Loonse en Drunense Duinen bleken uit jaarringenonderzoek ca. 180 jaar oud te zijn. De totale stoofkring moet dan aanzienlijk ouder zijn. De schattingen variëren daarbij tussen 200 en 1500 jaar. Verscheidene eeuwen is zeker aannemelijk.

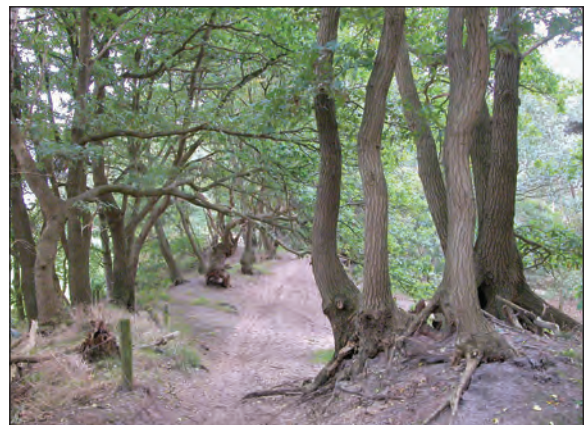
Jongere bossen en lijnelementen van ca. 50 -100 jaar

Op de topografische kaart van ca. 1900 is nagenoeg de gehele strook tussen de gemeentegrenzen (Scheiweg en Krijtenburg) en de stuifwal bebost. Verspreid zien

we enkele heideveldjes, maar ook die zijn merendeels met groene vlekken, bedoeld als bomen, aangegeven. Inmiddels is dan ook de aangrenzende uitgestrekte Schijndelse Heide (nu Vlagtheide) grotendeels perceelsgewijs ontgonnen en bebost.

Vanuit cultuurhistorie kunnen we aan deze bossen een zekere waarde toekennen. Ze geven een beeld van de bosgeschiedenis en boomkeuze uit de 19^e eeuw, inmiddels over meer dan een eeuw. In de meeste gevallen is de eerste en soms ook de tweede generatie bomen vervangen. In de gevallen waarin sprake is van aangelegd hakhout in de 19^e eeuw kan er sprake zijn van een eerste generatie. Mogelijk kan er toen plantmateriaal vanuit autochtoon zaad zijn toegepast. Het lokaal verzamelen van eikels is soms nog heel lang doorgegaan. Op een paar plaatsen is robinia toegepast, en deels als hakhout behandeld. De ecologisch of natuurwaarden zijn door de continuïteit van het bosmilieu vergroot.

De oudere lijnvormige elementen bestaan voornamelijk uit eiken. Het gaat daarbij om opgaande eiken, uitgegroeide restanten van eikenhakhout en spaartelgen. Die vormen soms de bosranden en kunnen in menging met o.a. robinia en grove den voorkomen. Met name de groep van oudste lijnvormige elementen, ouder dan ca. 100 jaar, zijn cultuurhistorisch waardevol.

Beelden van oude eikenstoven op de Eerdse stuifwal.

Groene cultuurwaardenkaart

Op de kaart bovenaan op de volgende bladzijde zijn de belangrijkste cultuur-historische groenelementen weergegeven. De oudste zijn de oude boskernen (in rood aangegeven). De oude boskernen met eikenhakhout volgen meer of minder de stuifwallen, zoals die op de topografische kaarten en kadastrale kaarten uit ca. 1840 en 1832 staan aangegeven. Ook ten westen van de stuifwallenreeks zijn enkele oude boskernen bewaard gebleven. Ze staan ook op de topografische kaart van ca. 1840. De oude boskern rondom het heidevlak langs de Bergweg is mogelijk te verklaren als restanten van eikenhakhoutstoven die verspreid in de heide soms voorkwamen. Die werden niet altijd op oude kaarten aangegeven. De in licht-bruine kleur aangegeven bospercelen bevatten aanzienlijke aantallen bomen uit de latere 19^e en begin 20^e eeuw. Ze komen vooral voor in het noordelijke deel van de Eerdse Bergen en bij Logtenburg. Voorts zijn lijnbeplantingen aangegeven met bomen van ca. 50-100 jaar en ouder dan ca.100 jaar. Lijnbeplantingen met robinia zijn apart aangegeven.

Natuurwaardenkaart Bossen

In de Natuurwaardenkaart Bossen onderaan op de volgende bladzijde zien we: de oude boskernen, de oudere heide-ontginningsbossen, heide, schraal grasland, autochtone bomen en struiken, oud-bosindicatoren en bijzondere kruidensoorten (zand-

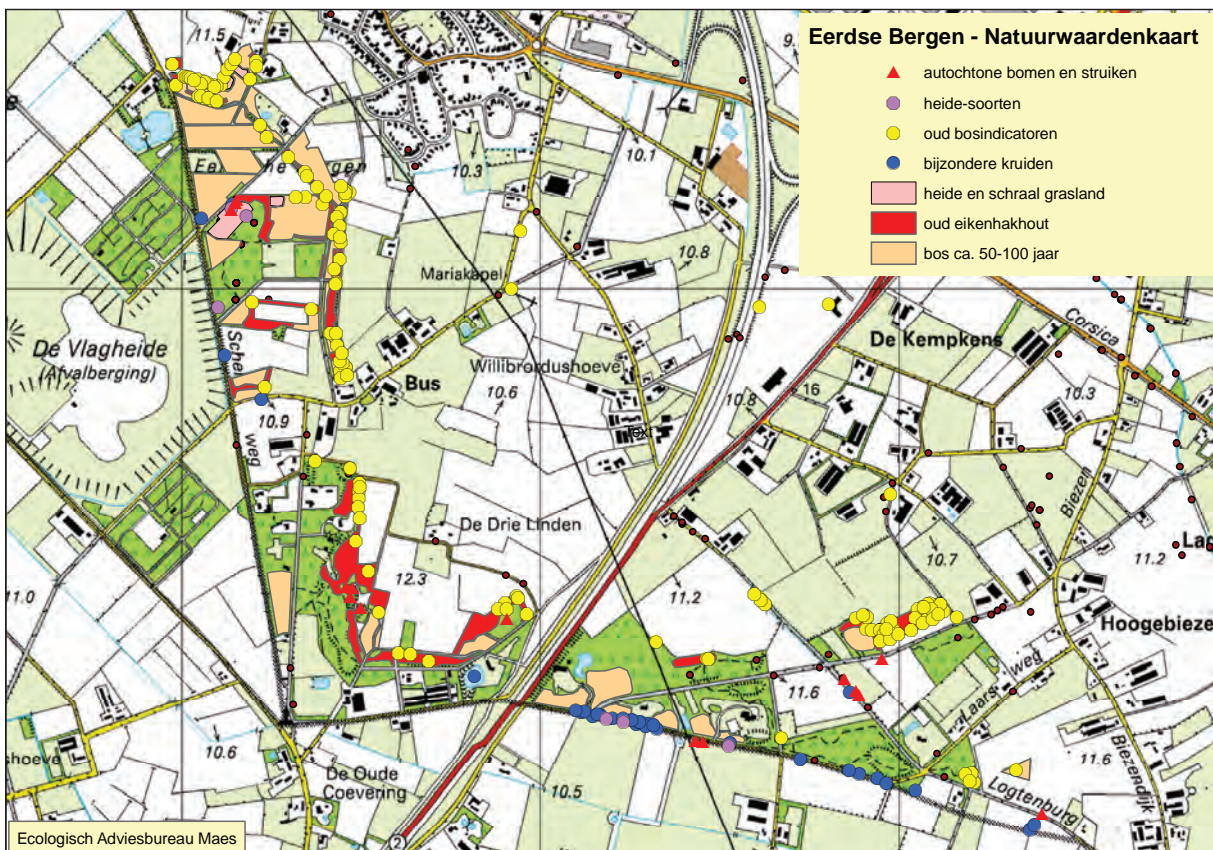
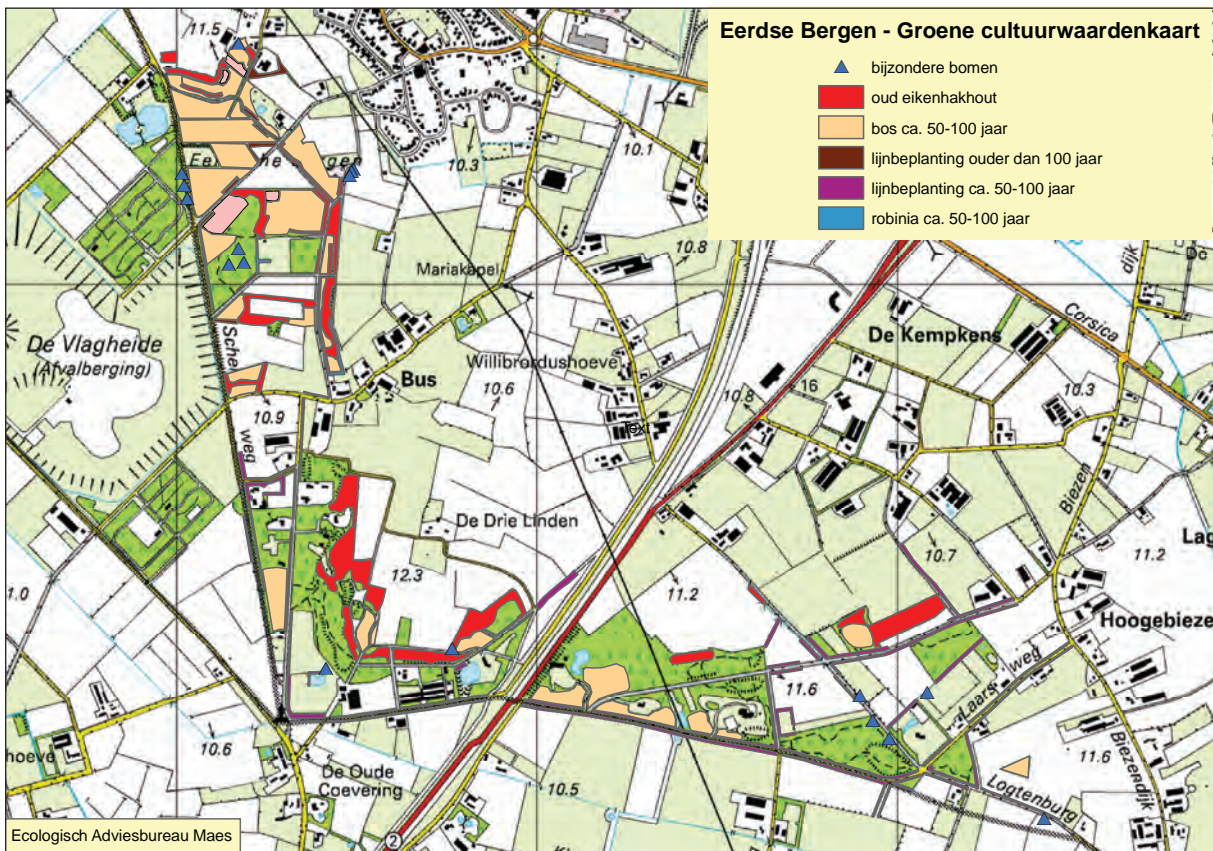

Eikenstoof in de vorm van een kring van lage knotboompjes.

blauwtje en koningsvaren). Prachtig is te zien dat, ondanks de erosie verreweg de meeste indicatoren de stuifwallenreeks volgen en de daarop gelegen oude eikenboskernen. We zien er: adelaarsvaren, gewone eikvaren, dalkruid, hengel, lelietje van dalen en gewone salomonszegel. Het gaat niet om grote aantallen soorten, maar bedacht moet worden dat het natuurlijke milieu hier voor soorten als bosanemoon en ruige veldbies te arm is. Adelaarsvaren en gewone eikvaren komen plaatselijk in grote aantallen voor. De soorten wijzen vegetatiekundig op de

Bosperceel met aandeel bomen van 50-100 jaar.

Aanplantstrook van robinia op de oostflank van de stuifwal.

plantengemeenschap van het zomereiken-berkentype. In de struiklaag horen daarbij nog sporkehout, wilde kamperfoelie en wilde lijsterbes. Die komen overal verspreid voor.

In werkelijkheid is de situatie ingewikkelder omdat er in verschillende perioden allerlei bomen zijn aangeplant, vooral in de percelen naast de stuifwal, maar deels ook in of aan de voet van de wal. Met name grove den en robinia waren daarbij favoriet. Daarnaast zijn ook allerlei bomen en struiken spontaan ingezaaid vanuit tuinen uit de omgeving of middels zaden die door vogels worden verspreid. Door het voorkomen van deze karakteristieke kruiden is de natuurwaarde hier ook hoog. De eikenstoven bieden op zichzelf een waardevol milieu voor mossen, korstmossen, ongewervelde dieren en nestgelegenheid voor kleine zoogdieren.

Knelpunten en beheer

Over het algemeen is er in het complex van de Eerdse Bergen sprake van enerzijds niets-doen beheer en anderzijds van jong productiebos. Op een enkele plaats langs de Bergweg heeft uitbreiding van heide plaats gevonden. In 1977 zijn afrasteringen met prikkeldraad aangebracht. Op een schoolplantdag werden door kinderen nieuwe eikjes geplant om het zand te beteugelen

Vanwege de hoge waarde van de Eerdse Bergen is streven naar behoud van de oude eikenbegroeiing in samenhang met de schrale gras- en heidevegetaties en de open stuifzanden aan te bevelen. De zomereik is een lichtminnende boomsoort en is hier hoofdboomsoort. Soorten als sporkehout, wilde lijsterbes en wilde kamperfoelie zijn de natuurlijke begeleidende soorten.

Soorten als robinia, Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, douglas en tamme kastanje kunnen op termijn de zomereiken door uitzaaiing en schaduwvorming beconcurreren. Het opnieuw in hakhoutbeheer brengen is niet aan te bevelen vanwege de kwetsbaarheid van de uitgegroeide stammen, die

inmiddels meer dan 50 jaar oud zijn. Te verwachten is dat een groot percentage het hakken niet overleeft of door vraat van wild afsterft. Knelpunten zijn met name de mountainbikeroutes, afvalstort (tuinafval), kinderspel (hutten en kuilen) bemeste akkers en recente boomaanplant. Voor mountainbiken, 4 x 4 motoren en crossmotoren is een andere locatie aan te bevelen.

Ofschoon de nadelen op dit moment nog beperkt zijn is de waarde uit oogpunt van geomorfologie, autochtone genenbronnen en cultuurhistorie te groot om verdere risico's te nemen. Nagegaan zou moeten, wat te doen met spontane groei van tuinplanten in het gebied en uitzaai van Amerikaanse vogelkers. Uitbreiding van bos kan het beste gebeuren met autochtoon plantmateriaal uit de omgeving of van vergelijkbare groeiplaatsen in Midden en Oost-Brabant. In enkele recent aangeplante bosstroken zijn boom- en struiksoorten toegepast die eigenlijk niet in het betreffende milieu thuishoren zoals eenstijlige meidoorn, haagbeuk en beuk of soorten die er wel thuis horen maar van niet-autochtone herkomst zijn. Vanwege de effecten van mest-inwaai vanuit de omliggende akkers (veelal maisakkers) is een bufferstrook wenselijk. Een bufferstrook kan het beste bestaan uit een lage begroeiing, zoals een voedselarm grasland of een lichtbemeste akkerstrook. In het laatste geval zijn er mogelijkheden om iets van de vrijwel verdwenen akkerflora in Noord-Brabant, terug te laten komen.

Eikenstoven met eikvaren en dalkruid.

Vergroot heideveld met uitgelopen Amerikaanse eikenstobben. Op de achtergrond een strook oud eikenhakhout. Bergweg.

Massale uitzaai van Amerikaanse vogelkers vanuit oude aanplant (links op de foto).

Graafwerkzaamheden van loopgraven en schuttersputjes kunnen als cultuurhistorie worden aangemerkt. Aanbevolen wordt om ze nauwkeurig in kaart te brengen en zonodig te herstellen.

Het is aan te bevelen om per deelgebied van de Eerdse Bergen op maat gerichte beheersmaatregelen op te stellen en uit te voeren.

Streefbeeld Eerdse Bergen

In de streefbeeldkaart op de volgende bladzijde zijn globaal gebieden aangegeven met aan te bevelen accenten:

1. Dit zijn de belangrijkste stuifwalstroken met oude autochtone eikenhakhoutstoven. De drie gebieden zijn waardevol vanwege geomorfologische en cultuurhistorische aspecten (Middeleeuwse stuifwal en relictten uit de Tweede Wereldoorlog). Ook heeft dit deelgebied een hoge belevingswaarde. Deze gebieden kunnen beschouwd worden als provinciaal en ook landelijk zeer waardevol. Aanbevolen wordt om te streven naar behoud van de bestaande vegetatie van autochtone zomereiken en karakteristieke kruiden. Het is niet aan te bevelen om de plaatselijk geërodeerde stuifwal te herstellen of aan te vullen. Wel is het van belang om verdere erosie zoveel mogelijk te voorkomen door kleinschalige maatregelen zoals beperking van de toegankelijkheid en weren van storende activiteiten.

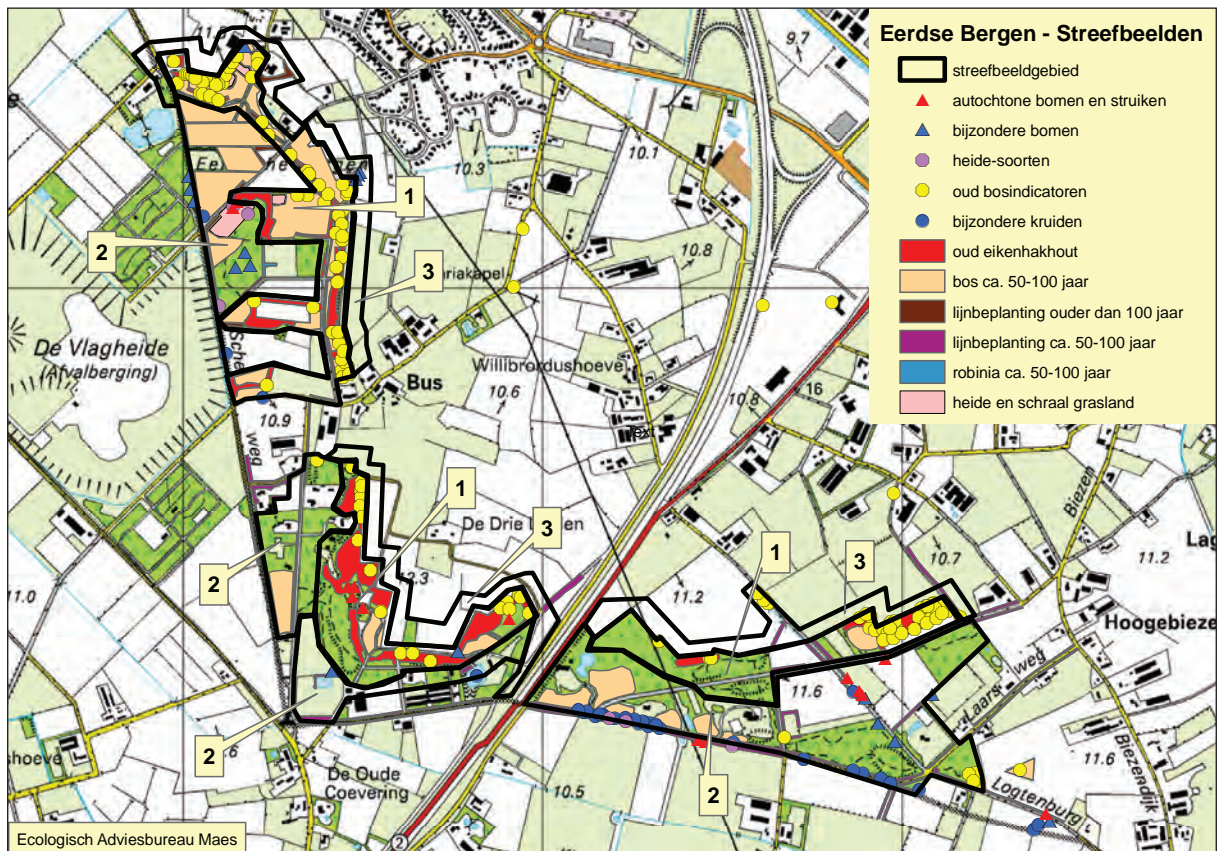
Een gebiedsvriendelijk uitgezet wandelpad kan overwogen worden. Niet-autochtone begroeiing kan omgevormd worden naar autochtone beplanting. Autochtone beplanting kan opgekweekt worden uit ter plaatse verzameld zaaigoed, of uit een grotere regio van Midden- en Oostelijk Noord-Brabant. Wenselijk is om soorten als Amerikaanse eiken, Amerikaanse vogelkers te verwijderen. Robinia alleen verwijderen uit de oost- en noordranden. In beperkte mate kan voor nieuwe zomereikenbeplanting hakhoutbeheer worden ingezet. Om inwaaier van meststoffen vanuit de akkers te verminderen is een bufferstrook wenselijk (zie onder 3). Speelactiviteiten van kinderen en mountainbike activiteiten zouden hier geheel geweerd moeten worden en verplaatst naar elders. Voor meer inzicht in de Eerdse Bergen is nader archiefonderzoek, DNA-onderzoek naar de genetische herkomst van de eiken en onderzoek naar de geomorfologie van de stuifwal aan te bevelen.

Het in kaart brengen van relictten uit WO II en waar nodig herstel ervan is aan te bevelen.

2. Dit zijn de direct aangrenzende percelen met jonge en oudere heidebebossingen, akkers en graslanden. Percelen met een groot aandeel aan bomen van 50-100 jaar kunnen uit de houtproductie genomen worden. In het overige bos kan geïntegreerd bosbeheer of natuurtechnisch bosbeheer worden

Knelpunten: crossen en stort van tuinafval.

toegepast. Boom en struiksoorten die een negatieve invloed hebben op de oude boskernen op de stuifwallen, zoals Amerikaanse vogelkers, kunnen het beste worden verwijderd. Robinia's en Amerikaanse eiken (voor zover in boslanen en buiten de stuifwal voorkomend) kunnen als cultuurhistorische aanplant gehandhaafd blijven. Bestaande akker- en graslandpercelen kunnen als gehandhaafd blijven mits de bemestingsniveau aanzienlijk verlaagd wordt. Bij de te handhaven oude bosgedeelten (in lichtbruine kleur aangegeven) kan gestreefd worden naar een oud bomenbestand. Ingrijpend beheer is daarbij beperkt of bestaat uit het vrijstellen van oude en met name lichtminnende bomen, zoals zomereiken. Omgevallen bomen en staande dode bomen niet opruimen: ze hebben een functie voor

o.m. allerlei diersoorten en paddenstoelen. Doelen daarbij zijn behoud van historisch bomenbestand, verhoging van natuurwaarden en verhoging van de belevingswaarde.

3. Dit zijn bufferzones en onderdelen van thans merendeels sterk bemeste akkers en graslanden. Wenselijk is om binnen deze bufferstrook het mestniveau sterk te verlagen en waar mogelijk om te vormen tot schraal grasland of roggeakkers met akkeronkruiden. Afgeraden wordt om een bosstrook als buffer aan te leggen, omdat daarmee het markante stuifwalbeeld aangetast zou worden. Bovendien kan er een ongewenst schaduw effect optreden ten nadele van de bestaande lichtminnende eiken.

